

LIFTU RENOVĀCIJA UN NOMAINA PIRMSKARA LAIKA ĒKĀS

Teksts: Austris Kalmiņš

Foto: AS "Latvijas lifts - Schindler"

Liftu būvniecības jomai eksistē sava specifika, ko galvenokārt nosaka lifta potenciālā bīstamība. Latvijā pirmie lifti iebūvēti jau 20. gadsimta sākumā, un vēl joprojām atsevišķās ēkās tiek ekspluatēti gandrīz 100 gadus veci lifti. Lai lifts būtu drošs, tam regulāri nepieciešams veikt apkopi, tehniskās pārbaudes un - nepieciešamības gadījumā - arī ieviest dažādus drošības pasākumus. To var veikt gan ar dažādu lifta mehānismu atjaunošanas palīdzību, gan veco liftu nomaiņu pret jauniem, moderniem.

Liftus Latvijā izmanto jau simts gadus

Lifti Latvijā ienākuši 20. gadsimta sākumā, pārsvarā tie bija Vācijas un Zviedrijas ražojumi. Īpaši var izcelt to laiku liftu būvniecības kompāniju „Graham Brothers”. Šī ražotāja liftiem, ko izmantoja arī Latvijā, vairumā gadījumu mašintelpa atradās apakšā. Pacelamais mehānisms bija vienkāršs - dzinēja darbināts riels, apaļš rotors, uz kā virsū tinās troses, kas caur augšā nostiprinātiem blokiem bija pievienotas lifta kabīnei un nodrošināja tās kustību. Šāds

mehānisms gan radīja ievērojamu troksni, tādēļ visa lifta vadības sistēma arī tika novietota ēkas pagrabstāvā. Vecākās paaudzes liftiem bieži vien tika izmantotas koka vadslīdes, savukārt kabīnes, lai arī pamatā tika izgatavotas no koka, ļoti bieži tika bagātīgi inkrustētas ar kokgriezumiem, stikla vitrāžām u.c., būtībā tika veidotas kā mākslas darbs. Tas pats attiecas uz liftu portāliem. Šajā ziņā bieži var manīt paralēles ar pašu ēku fasāžu, arī kāpņutelpu inkrustāciju veidošanu, kas bija raksturīgi jūgendstilam.

Lifti visbiežāk tika uzstādīti dzīvojamās mājās. To būvēšanā bija divi izplatīti risinājumi - viens jau mājas projektēšanas laikā paredzēja lifta iebūvēšanu ēkas sienā, proti, būvniecības laikā tika izveidota speciāla šahta liftam neatkarīgi no kāpņutelpas. Otrs variants savukārt lifta būvniecībai izmantoja kāpņutelpas vidū esošo brīvo aili. Šādā gadījumā tika izveidota speciāla metāla konstrukcija, kas no malām apvilka ar metāla sietu. Apgaismojumu lifta šahtai šādos gadījumos parasti nodrošināja tās augšā esošs logs, bet sietu izmantoja dizaina nolūkos, lai bagātīgi inkrustētā kabīne (tādas tolaik bija modē) būtu redzama arī no ārpusē. Mazliet savādāk dizaina ziņā bija speciālās šahtas būvētajiem liftiem, jo tiem redzams bija tikai lifta portāls, tā durvis un kabīnes iekšpuse. Tādēļ šiem liftiem akcents tika likts uz portāliem un kabīnes iekšējo apdari.

Lielākajai daļai Rīgas liftu ir pārsniegts to ekspluatācijas mūžs

Viena no galvenajām problēmām, kas saistīta ar liftiem un to izmantošanu dzīvojamās ēkās Latvijā, ir fakts, ka Rīgas centrā atsevišķās ēkās vēl darbojas lifti, kas tur uzstādīti 20. gs. sākumā (1910. - 1915. gadā, dažs labs varbūt jau 100 gadu jubileju nosvinējis) un ir gan morāli, gan fiziski novecojuši.

Jāņem vērā tas, ka lielākajai daļai liftu to ekspluatācijas mūžs visbiežāk ir 25 gadi. Tas nozīmē, ka pēc šī termiņa beigām lifts jānomaina vai arī tam jāveic būtisks kapitālais remonts - jānomaina nolietotie galvenie mezgli. Katru gadu liftam jāveic tehniskās pārbaudes, kuras veic neatkarīgi tehniskie eksperti. Tās ļoti līdzinās automašīnu tehniskajām apskatēm, kur reizi gadā arī nepieciešams veikt pārbaudes, lai varētu turpināt legālu pārvietošanu ar konkrēto transporta līdzekli. Liftu gadījumā inspektori pārbauda lifta drošības ierīcu